অধ্যায় ২ ঃ অসমীয়া উপন্যাসৰ ধাৰা-২

অধ্যায় গাঁথনি

২.১ উদ্দেশ্য
২.২ পৰিচয়
২.৩ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া উপন্যাস
২.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
২.৫ অধিক জানিবলৈ
২.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)
২.৭ আৰ্হি প্রশ্ন

২.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া উপন্যাসৰ গতি-প্রকৃতি সম্পর্কে অধ্যয়ন কৰিব
- স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া উপন্যাসৰ বিষয়বস্তু সম্পর্কে আলোচনা আগবঢ়াব পাৰিব
- সামগ্রিকভাৱে অসমীয়া উপন্যাসৰ গতিধাৰা সম্পর্কে ধাৰণা লাভ কৰিব।

২.২ পৰিচয়

এই অধ্যায়টি 'অসমীয়া উপন্যাস' শীর্ষক দ্বিতীয় ষাণ্মাসিকৰ তৃতীয় পাঠ্যবিষয়ৰ দ্বিতীয় অধ্যায়। ইয়াৰ আগৰ অধ্যায়টোত, অর্থাৎ পাঠ্যবিষয়খনৰ প্রথমটো অধ্যায়ত উপন্যাস নামৰ নব্য সাহিত্য ধাৰাটোৰ কেনেদৰে আৰম্ভ হৈছিল সেই বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা কৰা হ'ল। ভাৰতীয় সাহিত্যক্ষেত্রতখনত এই ধাৰাটোৰে কেনেদৰে প্রৱেশ কৰিলে সেই বিষয়েও উনুকিয়াই দি অসমীয়া উপন্যাসৰ আদি পর্বটোৰ বিষয়ে বহলাই আলোচনা দাঙি ধৰা হৈছে। ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে *অৰুনোদই*ৰ পাততে আৰম্ভ হোৱা এই নব্য সাহিত্যধাৰাটোৱে ভাৰতবর্ষই স্বাধীনতা লাভ কৰা আগতেই প্রায় এক বিশিষ্ট স্থানত উপনীত হৈছে।বিশেষভাৱে প্রাক্-স্বাধীনতাৰ কালতে প্রকাশ পোৱা *জীৱনৰ বাটত* উপন্যাসখনেই এই ক্ষেত্রত এক মাইল খুঁটি স্বৰূপ।

এই অধ্যায়টিত আমি ভাৰতবর্ষই স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ পাছত অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যই কেনে ৰূপ লাভ কৰিলে সেই বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰিম। বিশেষভাৱে ভাৰতবর্ষই স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ পাছত অসমীয়া সাহিত্যিকসকলে তেওঁলোকৰ মনৰ খিৰিকি খুলি দিছিল যাতে দেশ-বিদেশৰ বিভিন্ন নব্য চিন্তা-ধাৰাৰ পোহৰেৰে তেওঁলোকৰ মন-মগজু আলোকিত হয়। সেই আলোকেৰে আলোকিত হৈ অসমীয়া উপন্যাসৰ ধাৰাটিক ন ন উপকৰণেৰে সজাই তুলিছিল। সেই বিষয়েই এই অধ্যায়টিত চমুকৈ আলোকপাত কৰা হৈছে। অধ্যায়টিৰ অধ্যয়নে আপোনাক

অসমীয়া উপন্যাসৰ ইতিহাস সম্পৰ্কে সঠিক ধাৰণা প্ৰদান কৰাৰ উপৰি অসমীয়া উপন্যাসৰ গতি-প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে গভীৰ ধাৰণা প্ৰদান কৰিব।

২.৩ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া উপন্যাস

ভাৰতবৰ্ষই ব্ৰিটিছৰ পৰা স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ পাছতে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ বিকাশো দ্ৰুততৰ হয়। স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমৰ আৰ্থ-সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক পটভূমি সম্পৰ্কে ইতিমধ্যে 'অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী' শীৰ্ষক এই ষাণ্মাসিকৰে প্ৰথম পাঠ্যবিষয়ৰ অধ্যয়সমূহত বহলাই আলোচনা কৰা হৈছে। সেয়ে ইয়াত পুনৰাবৃত্তি কৰা নহ'ল। সেই আলোচনাত উল্লেখ কৰাৰ দৰে নাগৰিক সভ্যতাৰ পত্তন, অৰ্থনৈতিক পৰিৱৰ্তন, শিক্ষাৰ বিস্তাৰ, মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ কৰ্মকাণ্ড, গণতান্ত্ৰিক ভাবধাৰাৰ বিকাশ, স্বাধীনতা লাভ, স্বাধীনতাৰ মোহভঙ্গ আদি বিভিন্ন কাৰকেও উপন্যাস সাহিত্যৰ জনপ্ৰিয়তাত উল্লেখযোগ্য বৰঙণি আগবঢ়ালে। উপন্যাস ৰচনাৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পালে; বিষয়বস্তু, কলা-কৌশলৰ পৰিৱৰ্তন ঘটিল; নতুন চিন্তা-চৰ্চাৰ পৰিস্ফুৰণ ঘটিল। দ্বিতীয় মহাযুদ্ধই জন্ম দিয়া আৰ্থ-সামাজিক ব্যাধিসমূহে সমাজ জীৱন বিপৰ্যস্ত কৰি তুলিলে। এইবোৰে সৃষ্টিশীল লেখকসকলকো প্ৰভাৱিত কৰিলে। তেওঁলোকৰ ৰচনাৰাজিৰ মাজেদি সেইবোৰ প্ৰকাশ কৰিবলৈ, তুলি ধৰিবলৈ যথাসাধ্যে চেষ্টা কৰিলে। এই প্ৰেক্ষাপটে অসমীয়া ঔপন্যাসিকসকলকো ঐতিহাসিক বিষয়বস্তুৰ পৰিৱৰ্তে সমাজ জীৱনক আলোড়িত কৰা বিভিন্ন বিষয়বস্তুৰ আধাৰত উপন্যাস ৰচনা কৰিবলৈ অনুপ্ৰাণিত কৰিলে। প্ৰধানতঃ অৰ্থনৈতিক সংকট, প্ৰাচীন অৰ্থনীতিৰ পঁয়ালগা অৱস্থা, পুৰণি আৰু নতুন সংঘাত, নিপীড়িত শ্ৰমিক-কৃষকৰ দুৰ্দশা আৰু তাৰ প্ৰতিবাদকল্পে আৰম্ভ হোৱা সংগ্ৰাম, সমাজবাদী ভাবধাৰাৰ বিস্তাৰ, মাৰ্ক্সীয় দৰ্শনৰ প্ৰসাৰ, মানুহৰ মন সম্পৰ্কে সম্পন্ন হোৱা বিভিন্ন গৱেষণা আদিয়ে ঔপন্যাসিকসকলক নতুন ধৰণে চিন্তা-চৰ্চা কৰিবলৈ সমল যোগালে। সেইবাবেই শৈলেন ভৰালীয়ে এই সময়ছোৱাত ৰচিত সৰহভাগ উপন্যাসতে "আধুনিক সাহিত্যৰ দুটা প্ৰধান বৈশিষ্ট্য— বাস্তৱবাদ আৰু সামাজিক সচেতনতা" পৰিস্ফুট হৈছে বুলি মন্তব্য আগবঢ়াইছে।

স্বৰাজোত্তৰ কালত অতীতলৈ ঘূৰি চাই বা বুৰঞ্জীৰ পৰা শিক্ষা গ্ৰহণ কৰি তাৰ অনুপ্ৰেৰণাৰে সাহিত্য ৰচনা কৰাৰ আগ্ৰহ সমূলি নাইকিয়া হৈ গৈছিল বুলিয়েই ক'ব পাৰি। সাম্প্ৰতিক সমাজ জীৱন ইমান বেছি জটিল হৈ পৰিছিল যে অতীতৰ অনুপ্ৰেৰণাত সাহিত্য ৰচনা কৰাৰ প্ৰাসংগিকতাই প্ৰায় নাইকিয়া হৈছিল। অৱশ্যে তাৰ মাজতো ঐতিহাসিক উপন্যাস ৰচনা কৰাৰ সুঁতিৰো একেবাৰে শুকাই যোৱা নাছিল। স্বৰাজোত্তৰ কালত প্ৰকাশিত প্ৰথমখন ঐতিহাসিক উপন্যাস হ'ল দণ্ডিনাথ কলিতাৰ *গণবিপ্লৱ* (১৯৪৮)। মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহৰ পটভূমিত ৰচিত এইখন উপন্যাস কিন্তু সাৰ্থক ঐতিহাসিক উপন্যাস হিচাপে চিহ্নিত নহ'ল। সমালোচকসকলে এই উপন্যাসখনত ঐতিহাসিক উপন্যাসৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ৰসৰ সৃষ্টি নহ'ল বুলি অভিহিত কৰিছে। ইয়াৰ পাছতে ১৯৬৩ চনত ৰচিত পদ্ম বৰকটকীৰ *কোনো খেদ নাই* আন এখন ঐতিহাসিক উপন্যাস। এই উপন্যাসখনৰ সাৰ্থকতা হ'ল— ইয়াত ইতিহাসৰ বিষয় বা ঐতিহাসিক চৰিত্ৰক নতুন দৃষ্টিকোণেৰে

চোৱাৰ প্ৰৱণতা সুস্পষ্ট। এইখন ঐহিতাসিক উপন্যাসৰে পৰা অতীতক বৰ্তমানৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বিচাৰ কৰি চোৱাৰ পৰম্পৰাটি আৰম্ভ হয়।

ইতিমধ্যে আমি উল্লেখ কৰিছোঁ যে আলোচ্য কালছোৱাত অসমৰ জনসাধাৰণৰ অৰ্থনৈতিক দুৰৱস্থাই অতীতৰ পৰা বিষয়বস্তু আহৰণ কৰি বা অতীতক সুঁৱৰি উপন্যাস ৰচনা কৰাৰ আগ্ৰহ নাইকিয়া কৰি পেলাইছিল। কিন্তু সত্তৰ আৰু আশীৰ দশকত কেইখনমান সাৰ্থক ঐতিহাসিক উপন্যাস ৰচিত হয়। সেইবোৰৰ ভিতৰত ত্ৰৈলোক্য ভট্টাচাৰ্যৰ *সাঁচিপাতৰ পুথি* (১৯৭৩) আৰু *চৰাইদেউ* (১৯৭৭); আৰু নৱকান্ত বৰুৱাৰ *ককাদেউতাৰ হাঁড়* (১৯৭৩) আৰু *গৰমা কুঁৱৰী* (১৯৮০), দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ *জঙ্গম* (১৯৮২) আৰু *কালপুৰুষ* (১৯৭৬) ধীৰেন বৰঠাকুৰৰ *বাঈচাহেবা* (১৯৮০) আদি উল্লেখযোগ্য। এইগোটেই কেইখন ঐতিহাসিক উপন্যাসত ইতিহাসৰ ঘটনাক নতুন দৃষ্টিভঙ্গীৰে চোৱাৰ আৰু অতীতৰ লগত বৰ্তমানক সংযোগ কৰাৰ চেষ্টা স্পষ্টভাৱে প্ৰকাশ পাইছে। এক কথাত ক'ব পাৰি ঐতিহ্য-প্ৰীতি আৰু জাতীয়-চৈতন্যই এই উপন্যাসসমূহৰ মূল চালিকাশক্তি।

স্বৰাজোত্তৰ কালত ৰচিত অধিকাংশ উপন্যাসেই প্ৰধানতঃ সামাজিক উপন্যাস। এই প্ৰসংগত গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মাই *উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস* পুথিত উল্লেখ কৰা এষাৰ মন্তব্য স্মৰণযোগ্য— "এইটো ঠিক যে উপন্যাস যিহেতু সাধাৰণতে মানুহক লৈয়েই ৰচিত আৰু মানুহ সামাজিক প্ৰাণী হিচাপে সমাজতেই থাকে, গতিকে সকলো উপন্যাসেই প্ৰাথমিকভাৱে সামাজিক উপন্যাস।" এই দৃষ্টিভঙ্গীৰে বিচাৰ কৰিলে অসমীয়া উপন্যাসসমূহক আমি সামাজিক উপন্যাস বুলিয়েই অভিহিত কৰিব পাৰোঁ। কিন্তু সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে সাহিত্যয়ো তাৰ প্ৰকাশভংগী, আংগিক, বিষয়বস্তু আদি সকলো দিশৰে পৰিৱৰ্তন ঘটায়। এয়া উপন্যাসৰ ক্ষেত্ৰটো সমানে প্ৰযোজ্য। ইতিমধ্যে আৰু এটা কথা উল্লেখ কৰিছোঁ যে স্বৰাজোত্তৰ কালত অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ আৰ্থ-সামাজিক-ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰত বিৰাট পৰিৱৰ্তন সাধন হ'ল। সেই পৰিৱৰ্তনসমূহে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যকো বিটোত কৰিলে। উপন্যাস সাহিত্যৰ মাজলৈ বিবিধ বিষয়বস্তুৰ আগমন ঘটিল, প্ৰকাশভঙ্গীৰ পৰিৱৰ্তন হ'ল, উপস্থাপন পদ্ধতি, কলা-কৌশলক লৈ বিভিন্ন পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা আৰম্ভ হয়।

স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া ঔপ্যনাসিকসকলৰ ভিতৰত বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱা, প্ৰফুল্ল দত্ত গোস্বামী, মহম্মদ পিয়াৰ, দীননাথ শৰ্মা, ঘন গগৈ, হিতেশ ডেকা, উমাকান্ত শৰ্মা, ছৈয়দ আব্দুল মালিক, বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য, লক্ষ্মীনন্দন বৰা, অমূল্য বৰুৱা, হোমেন বৰগোহাঞি, মেদিনী চৌধুৰী, দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্য, মামণি ৰযছম গোস্বামী, নিৰুপমা বৰগোহাঞি, শীলভদ্ৰ, নিৰোদ চৌধুৰী, নৱকান্ত বৰুৱা, যোগেশ দাস, ৰোহিনী কুমাৰ কাকতি, নীলিমা দত্ত, কাঞ্চন বৰুৱা, মহিম বৰা, মহেন্দ্ৰ বৰঠাকুৰ, লুম্বেৰ দাই, পোলেন বৰকটকী, চন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়া, ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়া, অতুলানন্দ গোস্বামী, জয়ন্ত ৰংপী, যেচে দৰজে ঠংচি, ৰং বং তেৰাং, অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতা, ভূপেন শৰ্মা, ফনীন্দ্ৰ কুমাৰ দেৱচৌধুৰী, তিলোত্তমা মিশ্ৰ, ভূপেন্দ্ৰ নাৰায়ণ ভট্টাচাৰ্য্য, অজিৎ বৰুৱা, আৰুণ গোস্বামী, অৰুণ শৰ্মা, ইমৰাণ শ্বাহ, দেৱব্ৰত দাস, ধ্ৰুবজ্যোতি বৰা আদি

ঔপন্যাসিকে বিভিন্ন শ্রেণীৰ উপন্যাস লিখি অসমীয়া উপন্যাসৰ ধাৰাটিৰ বিকাশৰ ক্ষেত্রত অৰিহণা যোগাইছে। ইয়াত উল্লেখ কৰা সকলৰ উপৰি আন বহুতো ঔপন্যাসিকে বিভিন্ন শ্রেণীৰ উপন্যাস ৰচনা কৰি অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰিছে। ইয়াত উদাহৰণ হিচাপে মাত্র কেইজনমান উল্লেখযোগ্য ঔপন্যাসিকৰ নামহে উল্লেখ কৰা হৈছে।

চিন্তা-চর্চা কৰক - ২.১

এই শাখাটিত উল্লেখ নকৰা স্বৰাজোত্তৰ কালৰ (১৯৪৭-২০০০ চনলৈ) অসমীয়া ঔপন্যাসিকসকলৰ এখন তালিকা প্রস্তুত কৰি তেওঁলোকে ৰচনা কৰা উপন্যাসসমূহৰ নাম লিখক।

স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ ঠিক পাছতেই প্রকাশ পায় মহম্মদ পিয়াৰৰ *প্রীতি উপহাৰ* (১৯৪৮), *সংগ্রাম* (১৯৪৮) *মৰহা ফুল* (১৯৪৮), *জোৱাৰৰ ঢৌ* (১৯৪৯), *পুৱতি নিশাৰ আজান* (১৯৫৫), *ৰংজুলিৰ বিহুৱান* (১৯৬৭); কাঞ্চন বৰুৱাৰ *অসমীত যাৰ হেৰাল সীমা* (১৯৪৮)। উল্লেখযোগ্য যে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত আচহুৱা পৰিৱেশত মনোৰম কাহিনীৰে ৰোমাণ্টিক পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰি উপন্যাস ৰচনা কৰা পৰম্পৰা আৰম্ভ হয় কাঞ্চন বৰুৱাৰ এইখন উপন্যাসৰ পৰা। এই উপন্যাসখন অৱশ্যে লিখা হৈছিল ১৯৪৫ চনতে। এই উপন্যাসসমূহত মূলতঃ ৰোমাণ্টিক প্রেম, দেশপ্রেম, সামাজিক সংস্কাৰধর্মী আদর্শ, নৈতিক মূল্যবোধ দাঙি ধৰাৰ লক্ষণ সুস্পষ্ট। এই সময়ছোৱাতে প্রধানতঃ ৰহস্যধর্মী উপন্যাস লিখা প্রেমনাৰায়ণ দত্তই আত্মপ্রকাশ কৰে। তেওঁৰ কাপৰ পৰা নিসৃত হয় *নিয়তিৰ নির্মালি* (১৯৫৩), *প্রণয়ৰ সুঁতি* (১৯৫৪), *প্রাণৰ পৰশ* (১৯৫৭), *আকাশৰ অন্তৰালত* (১৯৬২) আদি উপন্যাস।

ভাৰতবর্ষই স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ কেইবছৰমান পাছতেই প্রকৃত অর্থত অসমীয়া আধুনিক উপন্যাসৰ আৰম্ভ হয়। পাশ্চাত্য সমালোচকসকলে আধুনিক উপন্যাসৰ বাবে নির্ধাৰণ কৰা বৈশিষ্ট্যবোৰ সুন্দৰ ৰূপত ফুটি উঠিছিল প্রফুল্ল দত্ত গোস্বামীৰ *কেঁচা পাতত কঁপনি* (১৯৫২)ত। অৱশ্যে ইয়াৰ আগতেই তেওঁ ৰচনা কৰা *শেষ ক'ত* (১৯৪৮) উপন্যাসখনত আধুনিক উপন্যাসৰ ভালেখিনি বৈশিষ্ট্য পৰিস্ফুট হয়। এই উপন্যাসখনৰ মাজত "সামন্ত মনোভাব আৰু আধুনিক সমাজবাদী দৃষ্টিভঙ্গীক দ্বন্দ্বও প্রকাশিত হৈছে" বুলি নগেন শইকীয়াই মত পোষণ কৰিছে। পিছে পৰিতাপৰ কথা যে সেই সময়ত উপন্যাস মানেই কাহিনী পঠনত অভ্যস্ত অসমীয়া পাঠকে সেয়া আদৰি নললে। কিন্তু অসমীয়া আধুনিকতাবাদী উপন্যাসৰ বাটকাটোঁতা হিচাপে প্রফুল্ল দত্ত গোস্বামীৰ নাম অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ইতিহাসত সদা স্মৰণীয় হৈ ৰ'ব। পৰৱর্তী সময়ত চন্দ্রপ্রসাদ শইকীয়াই *এদিন* (১৯৬৯), শীলভদ্রই *অনুসন্ধান* (১৯৮৭) আৰু ভূপেন্দ্র নাৰায়ণ ভট্টাচার্য্যই *মৰুদ্যান* (১৯৯১) ৰচনা কৰি এই ধাৰাটি প্রবহমান কৰি ৰাখিলে।

পঞ্চাশৰ দশকত বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই ৰাস্না বৰুৱা ছদ্মনামেৰে তেওঁৰ দ্বিতীয়খন উপন্যাস *সেউজী পাতৰ কাহিনী* (১৯৫৮) ৰচনা কৰে। চাহ বনুৱাৰ জীৱনৰ পটভূমিত ৰচিত

এইখন উপন্যাসৰ মাজেদি ঔপন্যাসিকে তেওঁৰ প্ৰখৰ সমাজ চেতনাৰ স্বাক্ষৰ দাঙি ধৰি গৈছে। এই সময়ছোৱাতে যুদ্ধৰ ধামখুমীয়া আৰু চাহ বাগনৰ পটভূমিক লৈ যোগেশ দাসে লিখি উলিয়ালে *ডাৰৰ আৰু নাই* (১৯৫৫)। প্ৰসংগক্ৰমে উল্লেখযোগ্য যে পঞ্চাশ আৰু ষাঠিৰ দশক দুটা অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত লেখত ল'বলগীয়া দুটা দশক। এই দুটা দশকতে অসমীয়া উপন্যাসৰ ক্ষেত্ৰখনত বিবিধ ধাৰাৰ উপন্যাস ৰচনাৰ পৰিক্ৰমা আৰম্ভ হয়। বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই বীণা বৰুৱা ছদ্মনামেৰে লিখা *জীৱনৰ বাটত* উপন্যাসখনৰ পৰাই গ্ৰাম্য পটভূমিত সমাজ বাস্তৱতাক আধাৰ হিচাপে লৈ উপন্যাস লিখাৰ পৰিক্ৰমা আৰম্ভ হয়। তেওঁ চিকুণাই যোৱা বাটটোৰে হিতেশ ডেকাই *আজিৰ মানুহ* (১৯৫৪), *নতুন পথ* (১৯৫৬), *ভাড়া ঘৰ* (১৯৫৮), *মাটি কাৰ* (১৯৬০), *এয়েতো জীৱন* (১৯৬১), *আচল মানুহ* (১৯৬৭); ঘনকান্ত গগৈয়ে *সোণৰ নাঙল* (১৯৫৬), *ভূমি কন্যা* (১৯৬২); ছৈয়দ আব্দুল মালিকে *সূৰ্যমুখীৰ স্বপ্ন* (১৯৬০), লক্ষ্মীনন্দন বৰাই *গংগা চিলনীৰ পাখি* (১৯৫৬), হোমেন বৰগোহাঞিয়ে *হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়* (১৯৭৩), *পিতাপুত্ৰ* (১৯৭৫); অতুলানন্দ গোস্বামীয়ে *নামঘৰীয়া* (১৯৯০), দেবেন্দ্ৰ নাথ আচাৰ্যই *অন্য যুগ অন্য পুৰুষ* (১৯৭০) আদি উপন্যাস ৰচনা কৰে। এই উপন্যাসসমূহত গ্ৰাম্য জীৱনৰ আবেগ-অনুভূতি, আধুনিক নাগৰিক সভ্যতাৰ পত্তন, পৰম্পৰাগত মূল্যবোধ, অৱক্ষয়, আদৰ্শবাদিতা আৰু আদৰ্শহীনতাৰ সংঘাত আদি সজীৱ ৰূপত আত্মপ্ৰকাশ কৰিলে। উল্লেখযোগ্য যে এই সময়ছোৱাত অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ আটাইতকৈ প্ৰসিদ্ধ ঔপন্যাসিকজন হ'ল ছৈয়দ আব্দুল মালিক। তেওঁ *ল.সা.গু* (১৯৪১) উপন্যাসেৰে প্ৰাক্-স্বাধীনতা কালতে ঔপন্যাসিক হিচাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল যদিও স্বৰাজোত্তৰ কালতহে তেওঁৰ প্ৰতিভাই প্ৰসিদ্ধি লাভ কৰে। ঠিক সেইদৰে ৰাধিকামোহন গোস্বামীয়েও *চাকনৈয়া* (১৯৫৪) আৰু *বা মাৰলী* (১৯৫৮) উপন্যাস দুখনেৰে অসমীয়া সমাজৰ নৈতিক প্ৰমূল্যৰ অৱনতি দাঙি ধৰিছে। তিলক দাসে চল্লিশৰ দশকৰ শেষৰ ফালে *আৰতি* উপন্যাসেৰে আত্মপ্ৰকাশ কৰি পৰৱৰ্তী সময়ত *এই ৰং এই সুৰভি* (১৯৫৪), *পৰ্বতৰ ৰূপালী জোনাক* (১৯৬৬); গোবিন্দ মহন্তই *শেষ পথ* (১৯৪৯), *কৃষকৰ নাতি* (১৯৫২), *নতুন জীৱন* (১৯৫৪); অৰুণ দাসে *ব্যৰ্থ লগ্ন* (১৯৫৮); ধৰ্মেশ্বৰ কটকীয়ে *জীৱনৰ ভগা ৰংঘৰ* (১৯৫৬); যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামীয়ে *মাটিৰ বুকুত* (১৯৫৬) আদি উপন্যাস ৰচনা কৰিলে। এই উপন্যাসসমূহত আমি আগতে উল্লেখ কৰি অহাৰ দৰে ৰোমাণ্টিক প্ৰেম, দেশপ্ৰেম, সমাজিক সংস্কাৰৰ ধৰ্মী আদৰ্শ, নৈতিক মূল্যবোধ আদি দাঙি ধৰাৰ যত্ন পৰিলক্ষিত হৈছিল।

ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰা হৈছে যে স্বৰাজোত্তৰ কালৰ প্ৰসিদ্ধ ঔপন্যাসিক এজন হ'ল চৈয়দ আব্দুল মালিক। তেওঁৰ উপন্যাসসমূহৰ মাজেদি বিভিন্ন প্ৰকৃতিৰ বিষয়বস্তু প্ৰকাশ পাইছে। প্ৰগতিবাদী ভাবধাৰাৰে *ৰথৰ চকৰি ঘূৰে* (১৯৫০), মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ মনসিকতাৰ প্ৰকাশেৰে *জীয়া জুৰীৰ ঘাট* (১৯৬০), *অঘৰী আত্মৰ কাহিনী* (১৯৬৯), *ড° অৰুণাভৰ অসম্পূৰ্ণ জীৱনী* (১৯৭৫); মানৱতাবাদী ভাবধাৰাৰ *ৰূপাবাৰিৰ পলস* (১৯৮০); মানুহৰ অস্বাভাৱিক মনস্তত্ত্বক লৈ *প্ৰাচীৰ আৰু কঙ্কাল* (১৯৬৮), *সোণালী সূতাৰে বন্ধা* (১৯৭২); জীৱনীমূলক উপন্যাস *ৰূপতীৰ্থৰ যাত্ৰী* (১ম খণ্ড, ১৯৬৩, ২য় খণ্ড ১৯৬৫) আৰু *ধন্য নৰ তনু ভাল* (১৯৮৭), *প্ৰেম অমৃতৰ নদী*

জীৱনীমূলক উপন্যাস ঃ যি বোৰ উপন্যাসৰ মূল বিষয়বস্তু কোনো ব্যক্তিৰ জীৱন তেনে উপন্যাসকে জীৱনীমূলক উপন্যাস বোলে। মন কৰিবলগীয়া যে জীৱনীমূলক উপন্যাস কিন্তু জীৱনী নহয়। জীৱনীৰ আধাৰত ৰচনা কৰা উপন্যাসহে।

(১৯৯৯) আদি প্ৰকাশ পাইছে। মালিকৰ উপন্যাসৰ বিষয়ে এই পাঠ্যবিষয়ৰে সপ্তম আৰু অষ্টম অধ্যায়ত বহলাই আলোচনা দাঙি ধৰা হৈছে। প্ৰসঙ্গক্ৰমে উল্লেখযোগ্য যে মালিকে ৰচনা কৰা *ৰূপতীৰ্থৰ যাত্ৰী* উপন্যাসখনত জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ আদি জীৱনভাগ তুলি অনা হৈছে আৰু এইখনেই অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰথম ***জীৱনীমূলক উপন্যাস।*** পৰৱৰ্তী সময়ত মেদেনী চৌধুৰীয়ে মাধৱদেৱৰ জীৱনক লৈ *বঙুকা বেহাৰ* (১৯৭৬), বিষ্ণুৰাভাৰ জীৱনৰ আধাৰত *ফেৰেঙ্গাদাও* (১৯৮২), ব্ৰজ শৰ্মাৰ জীৱনক লৈ *খোলাকটিৰ তাল* (১৯৮৯), আনন্দৰাম ঢেকিয়াল ফুকনৰ জীৱনৰ আধাৰত *বিপন্ন সময়* (১৯৯৯); লক্ষ্মীনন্দন বৰাই শঙ্কৰদেৱৰ জীৱনক আধাৰ কৰি *যাকেৰি নাহিকে উপাম* (১৯৯৩), মাধৱদেৱৰ জীৱনক লৈ *সেহি গুণনিধি* (১৯৯৯); প্ৰদীপ শইকীয়াই ওমৰ খয়ামৰ জীৱনৰ আধাৰত *ওমৰ খয়াম* (১৯৮৭), তিলোত্তমা মিশ্ৰই নিজৰ জীৱনক লৈ *স্বৰ্ণলতা* (১৯৯১), নিৰুপমা বৰগোহাঞিয়ে চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানীৰ জীৱনৰ আধাৰত *অভিযাত্ৰী* (১৯৯৩) চন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়াই জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ জীৱনৰ আধাৰত *তোৰে মোৰে আলোকৰে যাত্ৰা* (১৯৯২) উপন্যাস ৰচনা কৰে।

অসমীয়া সাহিত্যৰ আধুনিকতা আন্দোলনৰ এগৰাকী অগ্ৰগণ্য হোতা তথা *ৰামধেনু* কাকতখনৰ সম্পাদক বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য স্বৰাজোত্তৰ কালৰ এগৰাকী উল্লেখযোগ্য ঔপন্যাসিক। তেওঁ সাহিত্যৰ প্ৰগতিবাদী ধাৰণাটোত কাণ্ডাৰী হিচাপে ৰাজনৈতিক উপন্যাস লিখিবলৈ আৰম্ভ কৰে। ৰাজনৈতিক উপন্যাসৰ বিষয়ে গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মাই কৈছে— "যিবোৰ সামাজিক উপন্যাসৰ বিষয়বস্তু প্ৰধানতঃ বা বহুলাংশে ৰাজনীতি, তেনে উপন্যাসকে ৰাজনৈতিক উপন্যাস বোলা যায়।" তেওঁ ১৯৫৫ চনত ৰচনা কৰা *ৰাজপথে বিঙিয়ায়* এনে ধাৰাৰ প্ৰথমখন অসমীয়া উপন্যাস। তেওঁৰ দ্বিতীয়খন উপন্যাস *আই* (১৯৬০)ৰ বাদে আন উপন্যাসসমূহ এই ধাৰাৰ অন্তৰ্গত। উল্লেখযোগ্য যে *আই* উপন্যাসখনত স্বৰাজোত্তৰ কালৰ ভাৰত চৰকাৰৰ নতুন ভূমিনীতিয়ে সমাজত যি পৰিৱৰ্তন সাধিলে বা সৰ্বসাধাৰণৰ আৰ্থিক আৰু সামাজিক জীৱনলৈ যি বিভ্ৰাট নমাই আনিলে সেয়াই প্ৰকাশ কৰা হৈছে। তেওঁৰ আন কেইখন উল্লেখযোগ্য উপন্যাস হ'ল *ইয়াৰুইঙ্গম* (১৯৫০), *মৃত্যুঞ্জয়* (১৯৭০), *প্ৰতিপদ* (১৯৭০), *নষ্টচন্দ্ৰ* (১৯৬৮), *চিনাকি সুঁতি* (১৯৭১), *ডাইনী* (১৯৭৬)। ইয়াৰে ভাৰতবৰ্ষৰ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ পটভূমিত ৰচিত উপন্যাস *মৃত্যুঞ্জয়ৰ* বাবে তেওঁ ১৯৭৯ চনত ভাৰত চৰকাৰে প্ৰদান কৰা সৰ্ব্বোচ্চ সাহিত্যিক সন্মান জ্ঞানপীঠেৰে বিভূষিত হৈছিল। ভট্টাচাৰ্য্য এই বঁটাৰে বিভূষিত প্ৰথমজন অসমীয়া সাহিত্যিক। এইজনা প্ৰসিদ্ধ অসমীয়া ঔপন্যাসিকৰ বিষয়ে এই পাঠ্যবিষয়ৰে নৱম অধ্যায়ত বহলাই আলোচনা দাঙি ধৰাৰ লগতে দশম অধ্যায়ত তেওঁৰ *ৰাজপথে বিঙিয়ায়* উপন্যাসখনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে।

বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্যই ৰচনা কৰা *ইয়াৰুইঙ্গম* উপন্যাসখনত জনজাতীয় জীৱনৰ (নগা সমাজ জীৱনৰ বিভিন্ন দিশ) চিত্ৰ দাঙি ধৰা হৈছিল। মন কৰিবলগীয়া যে ষাঠিৰ দশকৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে জনজাতীয় জীৱনক আধাৰ হিচাপে লৈ ভালেখিনি উপন্যাস ৰচনা কৰা হৈছে। কেইবাজনো জনগোষ্ঠীয় মূলৰ ঔপন্যাসিকেই এই ক্ষেত্ৰত হাত উজান দিছে। ৰজনীকান্ত

বৰদলৈৰ *মিৰি-জিয়ৰী* উপন্যাসখনতে আৰম্ভ হোৱা এই পৰম্পৰাটিৰ কেইখনমান উল্লেখযোগ্য উপন্যাস হ'ল— কৈলাশ শর্মাৰ *বিদ্রোহী নগাৰ হাতত* (১৯৫৮), ৰং বং তেৰাঙৰ *ৰং মিলিৰ হাঁহি* (১৯৮২), লুম্বেৰ দাইৰ *পাহাৰৰ শিলে শিলে* (১৯৬০), *পৃথিৱীৰ হাঁহি* (১৯৬৩), *মন আৰু মন* (১৯৬৮), *কইনাৰ দাম* (১৯৮৪); জয়ন্ত ৰংপিৰ *পুৱাতে এজাক ধনেশ* (১৯৭৭), অমূল্য বৰুৱাৰ *উ-খুন জংঙা* (১৯৭৩); য়েছে দৰজে ঠংচিৰ *চমন* (১৯৮১), *লিঙঝিক* (১৯৮৩); স্বর্ণ বৰাৰ *ডিয়ুং নদীৰ গীত* (১৯৮৫), *সোৱণশিৰীৰ ৰেলৰ উকি* (১৯৯০); যতীন মিপুনৰ *মিকচিজিলি* (১৯৯৩), নগেন্দ্র নাথ বৰুৱাৰ *গাজাউডিছা* (১৯৮৪), উমাকান্ত শর্মাৰ *ভাৰগু পখীৰ জাক* (১৯৯২) ইত্যাদি।

আধুনিক কবি হিচাপে অসমীয়া কাব্য সাহিত্যত স্মৰণীয় হৈ থকা নৱকান্ত বৰুৱাই ষাঠিৰ দশকতে *কপিলীপৰীয়া সাধু* (১৯৫৪) ৰে ঔপন্যাসিক হিচাপে আত্মপ্রকাশ কৰিছিল। উল্লেখযোগ্য যে এইখন এখন আঞ্চলিক উপন্যাস। গোবিন্দ প্রসাদ শর্মাৰ মতে— "এটা অঞ্চলক কেন্দ্র কৰি, অর্থাৎ সেই অঞ্চলটোক কেৱল পটভূমিয়েই নহয়, বিষয়বস্তু হিচাপেও লৈ যিবোৰ উপন্যাস ৰচনা কৰা হয়, সেইবোৰ উপন্যাসকে আঞ্চলিক উপন্যাস বোলে।" অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ কেইখনমান উল্লেখযোগ্য আঞ্চলিক উপন্যাস হ'ল নিৰুপমা বৰগোহাঞিৰ *সেই নদী নিৰৱধি* (১৯৬৩), শীলভদ্রৰ *মধুপুৰ* (১৯৭১), মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ *দতাঁল হাতীৰ উঁয়ে খোৱা হাওদা* (১৯৮৮) আদি। নৱকান্ত বৰুৱাই পৰৱর্তী সময়ত *ককাদেউতাৰ হাড়* (১৯৭৩) আৰু *গড়মা কুঁৱৰী* (১৯৭৯) নামেৰে দুখন ঐতিহাসিক উপন্যাস আৰু বৌদ্ধ ধর্ম, সংস্কৃতি, গাথা আদিক লৈ *মানুহ আটাইবোৰ দ্বীপ* (১৯৮১) ৰচনা কৰিছিল। অসমৰ চাহ বনুৱাসকলৰ জীৱনক পটভূমি হিচাপে লৈ ৰচনা কৰা প্রথমখন উপন্যাস হ'ল *ডাৰৰ আৰু নাই* (১৯৫৫)। যোগেশ দাসে ৰচনা কৰা এইখন উপন্যাসত দ্বিতীয় মহাসমৰৰ সময়ত অসমীয়া সমাজ জীৱনলৈ অহা পৰিৱর্তনসমূহ তুলি ধৰাৰ লগতে চাহ বাগিচাৰ পটভূমিয়ে পোন প্রথমবাৰৰ বাবে অসমীয়া উপন্যাসত ঠাই পালে। ১৯৫৮ চনত বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই লিখি উলিয়ালে *সেউজী পাতৰ কাহিনী*। এই কথা ইতিমধ্যে আগতেও উল্লেখ কৰি অহা হৈছে। অৱশ্যে চাহ বাগিচাৰ জীৱন আৰু সংস্কৃতিক একক ৰূপেৰে উপন্যাসত তুলি ধৰা হৈছে পৰৱর্তী কালত ৰচনা কৰা উমাকান্ত শর্মাৰ *এজাক মানুহ এখন অৰণ্য* (১৯৮৬)তহে। যোগেশ দাসে ৰচনা কৰা কেইখনমান উল্লেখযোগ্য অন্য উপন্যাস হ'ল— *জোনাকীৰ জুই* (১৯৫৯), *নিৰুপায় নিৰুপায়* (১৯৬৩), *ছাঁ জুই খেদি* (১৯৬৯)। ঠিক সেইদৰে উমাকান্ত শর্মাৰ আন কেইখনমান উল্লেখযোগ্য উপন্যাস হ'ল— *উড়ন্ত মেঘৰ ছাঁ* (১৯৬০), *ছিমছাঙৰ দুটি পাৰ* (১৯৬৪), *ৰঙা ৰঙা তেজ* (১৯৬৭), *ভাৰগু পক্ষীৰ জাক* (১৯৯২) আদি। পদ্ম বৰকটকীয়েও *মনৰ দাপোণ* (১৯৫৮), *খবৰ বিচাৰি* (১৯৫৯), *বিচাৰৰ বাবে* (১৯৬১) ৰচনা কৰি অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ প্রাৰম্ভিৰ পর্যায়ত বৰঙণি যোগাইছিল।

প্রধানতঃ কেইবাখনো মননশীল অসমীয়া আলোচনীৰ সম্পাদক হিচাপে প্রতিষ্ঠিত চন্দ্রপ্রসাদ শইকীয়াই ১৯৫১ চনতে *এদিন* নামৰ উপন্যাসখনেৰে আত্মপ্রকাশ কৰিছিল। অৱশ্যে

এই উপন্যাসখন পুথি হিচাপে প্ৰকাশ পাইছিল ১৯৬৯ চনতহে। তেওঁ কেইবাখনো উপন্যাস ৰচনা কৰিছে যদিও *মহাৰথী*খনকেই তেওঁৰ শ্ৰেষ্ঠতম উপন্যাস বুলিব পাৰি। *মহাভাৰত*ৰ চৰিত্ৰ কৰ্ণক মুখ্য চৰিত্ৰ হিচাপে লৈ তেওঁ এই উপন্যাসখনত নতুন দৃষ্টিভঙ্গীৰে পৌৰাণিক কাহিনীটোত পোহৰ পেলাইছে। এইখন এখন ***পৌৰাণিক উপন্যাস***। এই সময়ছোৱাতে নাৰায়ণ বেজবৰুৱাই *নতুন দিগন্ত* (১৯৬২), আৰু *প্ৰেৰণাৰ প্ৰতীক* (১৯৬৪); সুৰেশ গোস্বামীয়ে *ৰশ্মিৰ কাৰেং* (১৯৬৫), *মোহন মইনা* (১৯৭০); নিৰোদ চৌধুৰীয়ে *স্তব্ধ বৃন্দাবন* (১৯৬৮), *দেৱী* (১৯৬৯), *কালহীৰা* (১৯৭০), *জটায়ু* (১৯৭১); কামাখ্যা সভাপণ্ডিতে *জীৱনৰ দাবী* (দুটা খণ্ড, ১৯৫৯, ৬১), *সদা মৰলৰ সোণাপুৰ* (১৯৬৬); ৰোহিনী কাকতিয়ে *এক নক্ষত্ৰৰ নিশা* (১৯৬৪), *সূর্যৰেখা* (১৯৬৫), *ৰ'দ আৰু কুঁৱলী* (১৯৬৭), *ভগ্নাংশ* (১৯৬৯); মহেন্দ্ৰ বৰঠাকুৰে *উদাসী সন্ধ্যা* (১৯৬২), *বেগম পাৰা* (১৯৭১), *বেলিফুল* (১৯৭১); নবীন বৰুৱাই *কটন কলেজ* (১৯৭০), *প্ৰেমিকা* (১৯৭০), *অমোঘ নিবিড় অন্ধকাৰ* (১৯৭২), *ফিনিক্স পখীৰ গান* (১৯৭৩); বসন্ত দাসে *জংছন* (১৯৭৪) আদি উপন্যাস ৰচনা কৰিছিল।

পৌৰাণিক উপন্যাস ঃ যি বোৰ উপন্যাসৰ মূল বিষয়বস্তু বা চৰিত্ৰ কোনো পুৰাকথাৰ আধাৰত নিৰ্মাণ কৰা হৈছে তেনে উপন্যাসকে পৌৰাণিক উপন্যাস বোলে।

জানি থোৱা ভাল

অসমীয়া উপ্যনাস সাহিত্যত কেইবাজনো ঔপন্যাসিকে ছদ্মনামেৰে উপন্যাস ৰচনা কৰিছে। বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাই দুটা বেলেগ বেলেগ ছদ্মনামেৰে দুখন উপন্যাস লিখাৰ কথা ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰা হৈছে। ঠিক সেইদৰে উমাকান্ত শৰ্মাই পশুপতি ভৰদ্বাজ ছদ্মনামেৰে উপন্যাস ৰচনা কৰিছিল। কাঞ্চন বৰুৱা নামেৰে ভুবনমোহন বৰুৱাই, কুমাৰ কিশোৰ নামেৰে কিশোৰীমোহন শৰ্মাই, ৰেৱতীমোহন দত্ত চৌধুৰীয়ে শীলভদ্ৰ আৰু ইন্দিৰা গোস্বামীয়ে মামণি ৰয়ছম গোস্বামী নামেৰে উপন্যাস ৰচনা কৰিছিল।

কাঞ্চন বৰুৱাই *অসীমত যাৰ হেৰাল সীমা* উপন্যাসখনেৰে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত আচহুৱা পৰিৱেশত মনোৰম কাহিনীৰে ৰোমাণ্টিক পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰি উপন্যাস ৰচনা কৰা পৰম্পৰা আৰম্ভ কৰাৰ কথাও ইতিপূৰ্বে উল্লেখ কৰা হৈছে। পৰৱৰ্তী সময়ত কুমাৰ কিশোৰে *কবৰ আৰু কংকাল* (১৯৬৩), *এমুঠি তৰাৰ জিলমিল* (১৯৬৪), *বন্যাধৌত ব-দ্বীপ* (১৯৬৬); ৰোহিনীকুমাৰ কাকতিয়ে *শেতাঁ ৰ'দ* (১৯৬২), ভূপেন শৰ্মাই *উদ্ভীন উত্তৰীয়* (১৯৭৫), ফনীন্দ্ৰকুমাৰ দেৱচৌধুৰীয়ে *অনুৰাধাৰ দেশ* (১৯৮৯) ৰচনা কৰি এই ধাৰটিৰ ধাৰাবাহিকতাৰ ৰক্ষা কৰিছে।

স্বৰাজোত্তৰ কালৰ আন এগৰাকী উল্লেখযোগ্য ঔপন্যাসিক হোমেন বৰগোহাঞিৰ উপন্যাসত বিভিন্ন ধৰণৰ দাৰ্শনিক মতবাদৰ প্ৰভাৱ পৰা দেখা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে তেওঁ প্ৰকৃতিবাদৰ দৃষ্টিৰে *সুবালা* (১৯৬৩), *অন্তৰাগ* (১৯৮৬), অস্তিত্ববাদৰ প্ৰকাশেৰে *তান্ত্ৰিক* (১৯৬৭) ৰচনা কৰিছে। স্বৰাজোত্তৰ কালত কেইখনমান মনস্তাত্ত্বিক উপন্যাসো ৰচিত হৈছে। গোবিন্দ প্ৰসাদ

শর্মাৰ মতে— "মনস্তত্ত্বৰ কোনো তত্ত্বৰ আধাৰত ৰচিত উপন্যাসক অথবা মানৰ মনৰ কোনোটি বিশেষ অৱস্থা অধ্যয়ন বা পর্যৱেক্ষণ কৰি ৰচনা কৰা উপন্যাসক মনস্তাত্ত্বিক উপন্যাস বোলে।" যেনে— কুমাৰ কিশোৰৰ *এমুঠি তৰাৰ জিলিমিলি* (১৯৬৫), চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ *ত্রিশূল* (১৯৬৮), পদ্ম বৰকটকীৰ *দুষ্মন্তৰ চুমা* (১৯৭০)।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

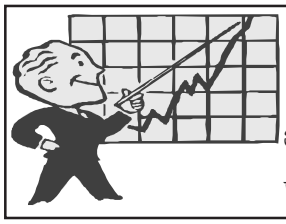
প্রশ্ন নং ১ ঃ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ইতিহাসত এগৰাকী প্রধান ঔপন্যাসিক হিচাপে চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ স্থান নিৰূপণ কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

স্বৰাজোত্তৰ কালত কেইবাগৰাকী শক্তিশালী ঔপন্যাসিকাই আত্মপ্রকাশ কৰিছে। তাৰে কেইবাগৰাকীমান ঔপন্যাসিকাই এতিয়াও উপন্যাস ৰচনা অব্যাহত ৰাখিছে। এই সময়ছোৱাৰ কেইগৰাকীমান উল্লেখযোগ্য ঔপন্যাসিকা হ'ল— হিৰণময়ী দেৱী, শুচীব্রতা ৰায়চৌধুৰী, নিৰুপমা বৰগোহাঞি, নীলিমা দত্ত, প্রবীণা শইকীয়া, মামণি ৰয়ছম গোস্বামী, অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতা, তিলোত্তমা মিশ্র, পূৰৱী বৰমূদৈ আদি। হিৰণময়ী দেৱীয়ে *জীৱন সংগ্রাম* (১৯৫৬) আৰু শুচীব্রতা ৰায়চৌধুৰীয়ে *বা-মাৰলী* (১৯৫৮) ৰচনা কৰিছিল। নিৰুপমা বৰগোহাঞিয়ে *সেই নদী নিৰৱধি* (১৯৬৩)ৰে ঔপন্যাসিকা হিচাপে আত্মপ্রকাশ কৰিছিল আৰু পৰৱর্তী সময়ত *ইপাৰৰ ঘৰ সিপাৰৰ ঘৰ* (১৯৭৯), *অন্য জীৱন* (১৯৮৫), *চম্পাৱতী* (১৯৯০), *অভিযাত্রী* (১৯৯২), *নিজৰ পৰা নিলগত* (১৯৯৬) ৰচনা কৰে। নীলিমা দত্তই ৰচনা কৰা *আকাশ বস্তি* (?) খনকেই তেওঁৰ শ্রেষ্ঠ উপন্যাস হিচাপে সমালোচকসকলে চিহ্নিত কৰিছে। প্রবীণা শইকীয়াই *উত্তৰায়ণ* (১৯৬৭), *সিংহ দুৱাৰ* (১৯৮২) ৰচনা কৰিছিল। জ্ঞানপীঠ বঁটা বিজয়ী দ্বিতীয় গৰাকী অসমীয়া সাহিত্যিক মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে ১৯৭২ চনত *চেনাবৰ সোঁত* উপন্যাসখনেৰে ঔপন্যাসিকা হিচাপে আত্মপ্রকাশ কৰিছিল। পৰৱর্তী সময়ত তেওঁৰ কাপৰ পৰা নিসৃত হয় *নীলকণ্ঠী ব্রজ* (১৯৭৬), *অহিৰণ* (১৯৭৬), *মামৰে ধৰা তৰোৱাল* (১৯৮০), *দঁতাল হাতীৰ উঁয়ে খোৱা হাওদা* (১৯৮৮), *তেজ আৰু ধূলিৰে ধূসৰিত পৃষ্ঠা* (১৯৯৫) ইত্যাদি। তেওঁৰ উপন্যাসৰ বিষয়ে এই পাঠ্যবিষয়ৰে চতুর্দশ অধ্যায়ত বহলাই আলোচনা কৰা হৈছে। সাম্প্রতিক কালৰ এগৰাকী উল্লেখযোগ্য ঔপন্যাসিকা অৰূপা পটঙ্গীয়া কলিতাই *মৃগনাভিৰে* (১৯৮৪) আত্মপ্রকাশ কৰিছিল। তেওঁ ৰচনা কৰা আন উল্লেখযোগ্য উপন্যাসসমূহ হ'ল *অয়নান্ত* (১৯৯৪), *ফেলানী* (২০০৩)। তিলোত্তমা মিশ্রই যোৱা শতিকাটোত *স্বর্ণলতা* (১৯৯১) ৰচনা কৰি জীৱনীমূলক অসমীয়া উপন্যাসৰ ক্ষেত্রত উল্লেখযোগ্য বৰঙনি আগবঢ়াইছিল। পূৰবী বৰমূদৈৰ *গজৰাজ, প্রেম আৰু বন্দীত্ব* (১৯৯৯) আন এখন উল্লেখযোগ্য অসমীয়া উপন্যাস।

মূলতঃ গল্পকাৰ ৰূপে প্রসিদ্ধ লক্ষ্মীনন্দন বৰাই ষাঠিৰ দশকতে *নিশাৰ পূৰবী* (১৯৬২)ৰে ঔপন্যাসিক হিচাপে আত্মপ্রকাশ কৰিছিল। তেওঁ *গঙ্গা চিলনীৰ পাখি* (১৯৬৫), *পাতাল ভৈৰৱীৰে*

(১৯৮৬) অধিক জনপ্রিয়তা অর্জন কৰে। তেওঁ লিখা জীৱনীমূলক উপন্যাস কেইখনত নাম ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰা হৈছে। ঠিক সেইদৰে গল্পকাৰ মহিম বৰাৰ *পুতলা ঘৰ* (১৯৭১), *হেৰুৱা দিগন্তৰ মায়া* (১৯৭৩); দেবেন্দ্রনাথ আচার্য্যৰ *অন্য যুগ অন্য পুৰুষ* (১৯৭১) এই সময়ছোৱাৰ উল্লেখযোগ্য ফচল। উল্লেখযোগ্য যে *অন্য যুগ অন্য পুৰুষত* অস্তিত্ববাদৰ সার্থক প্রকাশ ঘটিছে আৰু এইখনেই প্রথম অসমীয়া অস্তিত্ববাদী উপন্যাস। মধুপুৰৰ লিখক শীলভদ্রৰ *গধূলি* (১৯৮১), *অনুসন্ধান* (১৯৮৭) দুখন উল্লেখযোগ্য আধুনিকতাবাদী উপন্যাস বুলি সমালোচকসকলে চিহ্নিত কৰিছে। অনিল ৰায়চৌধুৰীয়ে ৰচনা কৰা *কাণ্ডাৰী* (১৯৭৯) আৰু *শত্রু* (১৯৮০) —এই দুখন প্রগতিবাদী ধাৰাৰ উপন্যাসৰ ভাল উদাহৰণ। গল্পকাৰ আৰু নাট্যকাৰ হিচাপে পৰিচিত ভবেন্দ্রনাথ শইকীয়াই ১৯৮৬ চনতহে *অন্তৰীপ* উপন্যাসখনেৰে ঔপন্যাসিক হিচাপে ভুমুকি মাৰে। ঠিক সেইদৰে অজিৎ বৰুৱাই ১৯৯২ চনত *এখন প্রেমৰ উপন্যাসেৰে* ঔপন্যাসিক হিচাপে ভুমুকি মাৰে। মূলতঃ নাট্যকাৰ হিচাপে পৰিচিত অৰুণ শর্মাই *উভলা শিপা* (১৯৭৯)ৰে ঔপন্যাসিক হিচাপে আত্মপ্রকাশ কৰিছিল। *পৰশুৰাম* (১৯৮৩), *আশীর্বাদৰ ৰং* (১৯৯৬) তেওঁৰ আন দুখন উল্লেখযোগ্য উপন্যাস। সাম্প্রতিক কালৰ এগৰাকী উল্লেখযোগ্য ঔপন্যাসিক হ'ল দেৱব্রত দাস। ১৯৯৬ চনত *ফুল আৰু চৰাইৰ ঠিকনা* আৰু *বৰষাৰ প্রথম সুবাস* উপন্যাস দুখনেৰে আত্মপ্রকাশ কৰা দেৱব্রত দাসৰ উপন্যাসত উত্তৰ আধুনিকতাবাদৰ লক্ষণ নিহিত হৈ আছে। অৱশ্যে পৰৱর্তী সময়তহে তেওঁ লিখা *ধূসৰতাৰ কাব্য* (২০০৫)ত ই সার্থক ৰূপত প্রতিভাত হৈছে। ঠিক সেইদৰে সন্তোষ কুমাৰ কর্মকাৰৰ *গদ্যময় জীৱনৰ উপকথা* (১৯৯৫), *গৃহভূমি* (১৯৯৫) যোৱা শতিকাটোৰ শেষ দশকৰ উল্লেখযোগ্য ৰচনা।

এইসকলৰ উপৰি আৰু বহু ঔপন্যাসিক-ঔপন্যাসিকাই আলোচ্য সময়ছোৱাত বিভিন্ন উপন্যাস ৰচনা কৰি অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ধাৰাটিৰ শ্রীবৃদ্ধিত অৰিহণা যোগাইছে। ইতিমধ্যে অসমীয়া উপন্যাসৰ ধাৰাটিয়ে এটা শতিকা অতিক্রম কৰিছে। অসমীয়া উপন্যাসৰ বিষয়ে কৰা এই আলোচনাটিত পৰিস্ফুট হৈছে যে স্বৰাজোত্তৰ কালত অসমীয়া উপন্যাসে বিষয়বস্তু আৰু কলা-কৌশলৰ বৈচিত্র্যৰে উদ্ভাসিত হৈ উঠিছে।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ২ ঃ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া মহিলা ঔপন্যাসিকসকলৰ উপন্যাসসমূহৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

২.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- ভাৰতবর্ষই বৃটিছৰ ঔপনিৱেশৰ পৰা স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ পাছতে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ বিকাশো দ্রুততৰ হয়। উপন্যাসৰ বিষয়বস্তু, কলা-কৌশলৰ পৰিৱর্তন ঘটিল; নতুন চিন্তা-চর্চাৰ পৰিস্ফুৰণ ঘটিল। দ্বিতীয় মহাযুদ্ধই জন্ম দিয়া আর্থ-সামাজিক

ব্যাধিসমূহে সমাজ জীৱন বিপর্যস্ত কৰি তুলিলে। এইবোৰে সৃষ্টিশীল লেখকসকলক প্রভাৱিত কৰিলে। তেওঁলোকৰ ৰচনাৰাজিৰ মাজেদি সেইবোৰ তুলি ধৰিবলৈ যথাসাধ্য চেষ্টা কৰিলে। এই প্রেক্ষাপটে অসমীয়া ঔপন্যাসিকসকলকো ঐতিহাসিক বিষয়বস্তুৰ পৰিৱর্তে সমাজ জীৱনক আলোড়িত কৰা বিভিন্ন বিষয়বস্তুৰ আধাৰত উপন্যাস ৰচনা কৰিবলৈ অনুপ্রাণিত কৰিলে।

- প্রধানতঃ অর্থনৈতিক সঙ্কট, প্রাচীন অর্থনীতিৰ পঁয়ালগা অৱস্থা, পুৰণি আৰু নতুনৰ সংঘাত, নিপীড়িত শ্রমিক-কৃষকৰ দুর্দশা আৰু তাৰ প্রতিবাদকল্পে আৰম্ভ হোৱা সংগ্রাম, সমাজবাদী ভাবধাৰাৰ বিস্তাৰ, মার্ক্সীয় দর্শনৰ প্রসাৰ আদিয়ে ঔপন্যাসিকসকলক নতুন ধৰণে চিন্তা-চর্চা কৰিবলৈ সমল যোগালে।
- অধ্যয়টিত স্বৰাজোত্তৰ কালত ৰচিত ঐতিহাসিক উপন্যাসখিনিৰ বিষয়ে পৃথকভাৱে আলোচনা কৰাৰ লগতে এই সুদীর্ঘ কালছোৱাত ৰচিত বিভিন্ন ধাৰাৰ উপন্যাস আৰু ঔপন্যাসিকসকলৰ বিষয়ে বিস্তৃতভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে।

২.৫ অধিক জানিবলৈ

১) কটকী, প্রফুল্ল (১৯৭৯); *স্বৰাজোত্তৰ অসমীয়া উপন্যাস সমীক্ষা;* গুৱাহাটী ঃ বীণা লাইব্রেৰী।

২) ঠাকুৰ, নগেন (সম্পা.) (২০০০); *এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস;* গুৱাহাটী ঃ জ্যোতি প্রকাশন।

৩) নেওগ, মহেশ্বৰ (১৯৬৪); *অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা;* গুৱাহাটী ঃ চন্দ্র প্রকাশ।

৪) বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.) (১৯৯৩); *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (ষষ্ঠ খণ্ড);* অসম ঃ আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা কলা-সংস্কৃতি সংস্থা।

৫) বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.) (১৯৬৭); *বিংশ শতাব্দীৰ অসমীয়া সাহিত্য;* যোৰহাট ঃ অসম সাহিত্য সভা।

৬) ভৰালী, শৈলেন (২০০৪); *মাধৱ কন্দলিৰ পৰা মামণি গোস্বামীলৈ;* গুৱাহাটী ঃ চন্দ্র প্রকাশ।

৭) ভৰালী, শৈলেন (১৯৯৬); *অসমীয়া ঐতিহাসিক উপন্যাস;* গুৱাহাটী ঃ চন্দ্র প্রকাশ।

৮) ভৰালী, শৈলেন (১৯৯৩); *উপন্যাস বিচাৰ আৰু বিশ্লেষণ;* গুৱাহাটী ঃ চন্দ্র প্রকাশ।

৯) শর্মা, গোবিন্দ প্রসাদ (১৯৯৫); *উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস;* গুৱাহাটী ঃ ষ্টুডেণ্টছ ষ্টোর্ছ।

১০) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০৯); *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত;* গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্রকাশ।

১১) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (১৯৯৭); *অসমীয়া উপন্যাসৰ ভূমিকা;* গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্রকাশ।

১২) শর্মা, সত্যেন্দ্রনাথ (২০০৭); *অসমীয়া উপন্যাসৰ গতিধাৰা;* গুৱাহাটী ঃ সৌমাৰ প্রকাশ।

২.৬ অগ্রগতিৰ খতিয়ান (কৰল ৰূপৰেখা)

১নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ জীৱন আৰু কৃতি... ...তেওঁৰ উপন্যাসসমূহৰ নাম আৰু বিষয়বস্তু... ...সামগ্রিক আলোচনা।

২নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ মহিলা ঔপন্যাসিকসকলৰ নাম... ...তেওঁলোকৰ সাহিত্যকৃতি... ...উপন্যাসসমূহ... ...সামগ্রিক আলোচনা।

(এই আটাইকেইটা প্রশ্নৰ উত্তৰ লিখোঁতে আপুনি অধিক জানিবলৈত উল্লেখ থকা কিতাপসমূহৰ লগতে সাহিত্য বুৰঞ্জী আৰু এই পাঠ্যবিষয়ৰ গোটেইকেইটা অধ্যায় ভালদৰে অধ্যয়ন কৰি লোৱা অধিক ফলপ্রসূ হ'ব।)

২.৭ আৰ্হি প্রশ্ন

প্রশ্ন ১ ঃ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া উপন্যাসৰ পটভূমি সম্পর্কে এটি প্রবন্ধ লিখক।

প্রশ্ন ২ ঃ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ ঐতিহাসিক উপন্যাস সম্পর্কে এটি টোকা লিখক।

প্রশ্ন ৩ ঃ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ সামাজিক উপন্যাস সম্পর্কে এটি টোকা লিখক।

প্রশ্ন ৪ ঃ প্রাক্-স্বাধীনতা আৰু স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া উপন্যাসৰ বিষয়বস্তুৰ এটি তুলনামূলক প্রবন্ধ যুগুত কৰক।

প্রশ্ন ৫ ঃ স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া উপন্যাসৰ বিষয়বস্তুৰ কেনেদৰে সলনি হৈছিল সেই বিষয়ে আলোকপাত কৰক।

প্রশ্ন ৬ ঃ চমুটোকা লিখক—

ক) ঔপন্যাসিক নৰকান্ত বৰুৱা

খ) ঔপন্যাসিক হোমেন বৰগোহাঞিঁ

গ) ঔপন্যাসিক মামণি ৰয়চম গোস্বামী

ঘ) শীলভদ্রৰ উপন্যাস

ঙ) স্বৰাজোত্তৰ কালৰ অসমীয়া মহিলা ঔপন্যাসিক

*** ***** ***